

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT
(NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Ida Skogstad Styrvold, 33371102

Høringsuttalelse - planendring - utsatt byggefrist - Sauland kraftverk - Hjørtedal kommune – Telemark

Vi viser til høring av søknad om planendring og utsatt byggefrist for Sauland kraftverk i Hjørtedal kommune, Telemark fylke, mottatt fra NVE den 21.10.2025.

Bakgrunn

NVE har mottatt søknad fra Sauland kraftverk AS, datert 15.10.2025, om planendring for Sauland kraftverk. Det søkes også om utsatt byggefrist i saken. For planendringene blir det søkt om følgende endringer:

- Å redusere minste driftsvassføring fra 11,2 m³ /s til ca. 3,7 m³ /s.
- Å fjerne kravet om å etablere opp- og nedvandringsløsning for ål forbi inntaksdammen.

NVE ønsker å få inn synspunkter på endringene som er presentert i søknaden.

Sauland kraftverk AS fikk konsesjon til å bygge Sauland kraftverk ved kgl.res. 12.02.2016, og dagens frist for bygging er 12.02.2026. De søker nå om å få utsatt byggefristen for Sauland kraftverk med ytterligere fem år, til 12.02.2031. NVE skal vurdere om det har kommet inn nye momenter i saken som tilsier at byggefristen ikke bør forlenges. Statsforvalteren bes særlig vurdere om kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig etter naturmangfoldloven § 8, eller om det er behov for ytterligere utredninger.

Statsforvalterens rolle

Statsforvalteren er statens representant i fylket, og skal arbeide for at vedtak, mål og retningslinjer fra Stortinget og regjeringen følges opp. Statsforvalterens miljøavdeling er sektormyndighet med forvaltningsoppgaver etter blant annet naturmangfoldloven, forurensningsloven, vannressursloven,

vannforskriften og lakse- og innlandsfiskloven med forskrifter. Som høringspart skal vi bidra til at nasjonale og regionale føringer blir lagt til grunn i konsesjon- eller revisjonsprosesser for fornybar energi og kraftledninger.

Statsforvalterens vurdering

Søknad om planendring

Redusert driftsvannføring

Detaljplanleggingen viser at det er utforende å drive Sauland I med myke overganger med én turbin med en så høy minste driftsvannføring som 11,2 m³/s. Sauland kraftverk ønsker derfor av miljøhensyn å etablere to turbiner istedenfor én, for å kunne ivareta kravet til å drifte Sauland I slik at vannføringsendringer skjer gradvis ved lave vannføringer. I søknaden vises det videre til at minste driftsvannføring da *kan* reduseres fra 11,2 m³ /s til ca. 3,7 m³ /s.

Vi finner det positivt at det er ønske om endringer som vil ivareta miljøhensynet på en sikrere måte, men vi er usikre på om omsøkt reduksjon skal forstås som en nødvendighet for kunne drifte de to turbinene, og dermed ivareta kravet om gradvis vannføringsendring, eller om turbinene skal etableres uavhengig av en endring i driftsvannføringen?

Det presiseres også i søknaden at «endringene ikke vil påvirke vannføringen mellom inntaket i Hjartsjø og planlagt avløp nedstrøms Omnesfossen. Det skrives videre at antall dager med overløp fra terskelen ved Hjartsjø ikke vil påvirkes, da samla slukeevne for Sauland I vil bli den samme. Hensikten med endringen er å sikre jevnere vannføringsendringer i Heddøla.»

En reduksjon av minste driftsvannføring vil gjøre Sauland I bedre egnet for effektkjøring, da spennet mellom minste og største driftsvannføring i større grad vil kunne utnyttes. Med bakgrunn i overnevnt presisering ville det være fordelaktig med eksempler på forventet drift av anlegget med og uten endring av minste driftsvannføring, og hvordan vassdragsdynamikken og økologiske forhold på strekningen fra Hjartsjø og ned forbi planlagt avløp potensielt vil påvirkes ved ulik effektkjøring, også med hensyn til sesong- og døgnvariasjon. Hvis det er slik at reduksjon i minste driftsvannføring i praksis vil føre til at mindre vann renner på strekningen Hjartsjø-Omnesfossen gjennom året, må det anses som en større negativ påvirkning enn forespeilet i gjeldende konsesjon.

Vandringsløsning for ål

Det er satt krav til at det skal etableres vandringsløsninger for ål forbi inntaksdammene ved Hjartsjø og Sønderlandsvatn. Gjennom undersøkelser av ål i Sønderlandsvatn 2015 og kartlegging med miljø-DNA nedstrøms i 2023 har utbygger ikke klart å påvise ål. Det søkes derfor om å fjerne kravet om å etablere en opp- og nedvandringsløsning for ål forbi inntaksdammen i Sønderlandsvatn. Utbygger peker på at «løsningene for toveis fiskevandring for ål er svært kostbare og gir større inngrep i terreng og landskap, samtidig som nytteverdien ved tiltaket er svært uklar».

Undersøkelsene av ål i Søndervatn er nå 10 år gamle, og dermed utdaterte. Kartleggingen i 2023 med miljø-DNA gav likevel heller ikke positive utslag på ål nedstrøms Sønderlandsvatn, og usikkert utslag i Heddøla. Vi vurderer at resultatene ikke kan avkrefte at det finnes ål på disse strekningene, men tyder på at ålbestanden er mindre og dermed mer sårbar enn først antatt.

Vi er enige i at ålens utbredelse naturlig begrenser seg høyere oppover i vassdraget, og forstår ønsket om å fjerne kravet med hensyn til økonomiske forhold. Gitt den allerede store belastningen fra kraftutbygging i ålens ellers naturlige utbredelsesområder i vassdraget, mener vi likevel at vandringsløsning ved Sønderlandsvatn på et prinsipielt grunnlag ikke bør tas ut av prosjektet da tiltaket vil bidra til å bedre vandringsmulighetene for ål i vassdraget, også for fremtidige bestander.

Kunnskapsgrunnlaget og søknad om forlenget byggefrist

Naturmangfoldloven § 8 sier at «Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet (...)»

Det er beslutningsmyndigheten, i dette tilfellet NVE, som er ansvarlig for å vurdere om dagens kunnskap er tilstrekkelig, og om det står «i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet». Statsforvalteren gir en generell faglig vurdering, og påpeker mangler der vi ser dette.

Som høringspart i saken er vi enige i at kunnskapsgrunnlaget er styrket ved nyere kunnskap om flommarkskoger i influensområdet, og forhold knyttet til lakseoppgangen ved Omnesfossen. Norconsult sine nyeste miljøvurderinger med hensyn på naturmangfold gir også god oppdatert informasjon om de kartlagte verdiene i tiltaksområdet.

Når det gjelder berørte naturtyper i tiltaksområdet, kan vi ikke se at det er gjort noe kartlegging eller vurderinger av natursystemer og landformer som finnes i selve elveløpet. Dette anser vi som en mangel i kunnskapsgrunnlaget da disse naturlig er en helt sentral del av økosystemet i vassdraget.

Når det gjelder spørsmålet om forlenget byggefrist, har vi ingen merknader til det.

Med hilsen

Grethe Helgås (e.f.)
direktør - miljøavdelingen

Ida Skogstad Styrvold
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent